

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

CULTURA PUTERII LEGE ȘI DEMOCRATIE

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

Propunând drept temă de reflecție modul cum se exercită puterea în societate, la diversele ei paliere și, legat de aceasta, ce consecințe apar în viața socială-colectivă și personală a cetățenilor - relevăm că, de fapt, puterea, mai precis **actele puterii** se răsfrâng direct sau indirect asupra valorilor materiale și moral-spirituale.

O asemenea concluzie se regăsește în analiza multor sociologi contemporani iar - așa cum am menționat în articolul anterior - o lucrare de sinteză ca aceea consacrată "teoriilor puterii" poate servi drept călăuză ori sugestivă trimitere la o gamă largă de subiecte strâns legate de realitatea imediată, socială, economică, politică și moral-spirituale dintr-o zonă sau

alta a activității social-umane. (Jacqueline Russ, "Les théories du pouvoir").

Este de consemnat că ideile susținute de această lucrare, trimitere frecventă la teze, observații, experimente sau concluzii ale unor reputați sociologi pot servi - prin asociere, paralelism și analize adecvate - la punerea în evidență și sublinierea unor aspecte principiale și practice ale exercitării puterii în societate, inclusiv în societatea românească actuală. Pe această cale devine posibilă și descifrarea raporturilor dintre putere ca act de guvernare, de conducere socială în plan general sau local-sectorial, și nivelul sau modul ei de afirmare, în sensul de cultură a acesteia. Altfel spus, în procesul complex, divers și di-

versificat al exprimării relațiilor de putere, implicit din perspectiva democratică a adoptării și aplicării legilor, al controlului pentru "conformare la reglementări juridice", o cerință elementară și, în același timp, un criteriu de referință asupra gradului de cultură a puterii emană din gradul de obiectivitate al factorilor abilitați sau integrați unui asemenea proces. Este ceea ce sesizau sociologi ca Michel Crozier și Erhard Friedberg în "Actorul și sistemul" (1977), prin efortul de descifrare a complexității "jocului social", a caracterului oportunist al strategiilor umane dar și a părții ireductibile de libertate, în sensul de liberă voință inclusă în orice relație de putere.

(Continuare în pag. 2)

Provocări ale secolului XXI pentru învățământul superior

Prof.dr. GEORGE VĂIDEANU,
consultant al UNESCO

În schițarea perspectivelor învățământului superior mă voi servi mai ales de două surse: **Concluziile** Conferinței Internaționale a Universităților de la Sinaia (mai, 1992) ai cărei principali organizatori au fost UNESCO/CÉPES, Conferința Națională a Rectorilor din România (președinte acad. prof. Virgiliu Constantinescu, prezent în toate fazele pregătirii acesteia) și Comisia Națională a României pentru UNESCO și Documentul publicat de UNESCO în anul 1995, intitulat **Changement et développement dans l'enseignement supérieur**.

Probabil cea mai pregnantă idee care s-a afirmat în dezbaterile și documentele Conferinței Internaționale de la Sinaia este aceea că în actele de politică și de gestiune universitară, libertățile academice și autonomia universitară trebuie să beneficieze de o abordare holistică și interdisciplinară. Cele două concepte sau valori nu pot fi despărțite de Drepiturile Omului și orice atingere sau știrbire a libertății sau autonomiei universitare aduce în mod cert, dar în modalități foarte diferite sau greu observabile, prejudicii progresului cultural, tehnologic, economic și etic sau civic al societății. Nu se pot obține, așa cum s-a încercat sau se încearcă încă în unele țări, performanțe tehnologice neglijându-se sau punându-se opreliști valorilor cultu-

ral-estetice, morale sau civice; în astfel de cazuri rezultatele sunt dezastuoase. Dacă cele două valori - libertatea și autonomia universitară - nu trebuie să cunoască știrbiri, atunci când se aplică în mod adecvat și realist, este tot mai important și benefic să se asocieze totdeauna autonomia universitară cu responsabilitatea socială și libertățile academice cu deontologia profesională. Aceste sinteze sunt cu atât mai importante, cu cât colectivitățile naționale și comunitatea mondială așteaptă din ce în ce mai mult de la subsistemele învățământului superior; ele așteaptă competențe și atitudini superioare, așteaptă personalități animate de un ideal moral-civic și de atașament față de democrație, așteaptă din partea tinerilor cu calificări superioare o împropățare a vieții sociale, o infuzie de ingeniozitate, de probitate și de spirit deschis. În mod inevitabil se pune întrebarea: ce calități trebuie să aibă universitarii ei înșiși și ce forță are idealul lor profesional pentru ca tineretul format în universități să fie purtătorul calităților așteptate și cerute de societate și de viitor?

Aceste experiențe sunt cu atât mai importante cu cât subsistemele învățământului superior de stat și privat sunt în expansiune, devenind o sursă de calificări indispensabile și o forță în viața națiunilor contemporane. O privire globală asupra creșterii efec-

tivelor de studenți în ultimele decenii și în deceniile viitoare (estimări) devine semnificativă pentru orice universitar, dar și pentru orice om politic.

Anul	Număr de studenți pe glob
1960	13 milioane
1970	28 milioane
1980	46 milioane
1991	65 milioane
2000	79 milioane (estimare)
2015	97 milioane (estimare)

Se impune să subliniem ideea - axă că universitățile contemporane vor trebui să-și conceapă funcțiile, structurile și curriculum-ul, plecând de la marile défis-uri cu care se confruntă lumea contemporană și în primul rând: dezvoltarea durabilă și umană pentru toate națiunile lumii; protejarea mediului și generalizarea educației ecologice; protejarea păcii și promovarea educației internaționale (Cultură a păcii și conștiință planetară); propagarea și protejarea democrației și ameliorarea calității etice a vieții; dezvoltarea științei și a tehnologiei orientate ferm în serviciul omului, al păcii, al echității sociale; protejarea și îmbogățirea patrimoniului cultural național și mondial.

În documentul citat, profesorul Federico Mayor introduce un titlu incitant: "Universitatea, în inima lumii contemporane". În acest context, directorul general face observația că relevanța și calitatea sunt adevăratele chei ale autonomiei universitare.

(Continuare în pag. 4)

Pledoarie pentru familia tradițională

Acad. ȘTEFAN MILCU

Diferite semnale trădează existența sub variate forme a unei crize a familiei tradiționale. Evident, nu este posibilă o generalizare în acest sens, pentru că structura unei familii e diferită la nivel mondial, datorită modelului adoptat de diferite populații, deosebitoare prin caractere etnice, sociale și religioase. Sunt caracteristice, din această perspectivă, familia monogamă și cea poligamă, libere din partea celor doi parteneri sau impuse de factori și condiții foarte diferite. În consecință, ne vom referi azi la criza familiei tradiționale în țara noastră. Existența acestei crize este multiplu semnalizată în orașe, fiind caracterizată prin scăderea nupțialității, creșterea instabilității, a stărilor conflictuale și a divorțurilor. O recentă statistică arată în București o creștere considerabilă a divorțurilor în 1995 comparativ cu anii precedenți. Se pare că aceste fenomene sunt în legătură și cu condițiile umane oferite de un centru urban în relație și cu dimensiunile lui; cu cât orașul e mai mare, cu atât familia e mai agresată.

Criza familiei tradiționale intervine, de asemenea, și în scăderea natalității, ca și în fenomenul inuman al părăsirii noilor născuți. Criza familiei tradiționale trădează, așadar, o modificare a comportamentului de specie, deci antropologică, și a celui de tip social și cultural. Din această perspectivă, criza familiei tradiționale nu poate fi redusă la o banală înregistrare statistică, ci constituie o problemă fundamentală ce trebuie investigată în cauzalitatea ei, urmată de propuneri și soluții.

Un fenomen mai puțin semnalizat îl constituie tendința crescândă, îndeosebi în rândul femeilor, de a evita căsătoria, tendință motivată prin obligațiile ce decurg din dinamica foarte complexă a unei gospodării, precum și prin riscul imprezvizibil calitativ al unui bărbat.

(Continuare în pag. 3)

LUCIAN BLAGA

Triumful vieții asupra morții

"Între sărbătorile creștine ale anului, cea mai caracteristic ortodoxă e aceea a Învierii. S-a remarcat din partea multor autori că Paștele nu se serbează nicăieri cu aceeași lăuntrică bucurie și strălucire ca la ortodocși. Să fie oare aceasta tocmai din pricină că la Paști se serbează triumful vieții asupra morții?"
(Spațiul mioritic)

ÎNVIERE

În azur se simt întoarceri.
Vânt fum de vreascuri ude
S-a întins în tot orașul.
Undeva un zbor s-aude.

Sus cocorii desfășoară
Ieroglife din Egipt.
Dacă tâlcul l-am pricepe
Inima ar da un țipăt.

În copaci, prin vechi coroane,
Seve urcă în artere:
S-ar părea că-n țevi de orgă
Suie slavă de-nviere.

Muguri fragezi sfarmă scoarța,
Solzi și platoșe, găoace.
Gray, miracolul ne miră
Cum începe, cum se face.

Fiece sămânță-nalță
De pe un mormânt o piatră.
Suferița are-un cântec
Și nădejdea are-o vatră.

LEGE ȘI DEMOCRAȚIE

(Continuare din pag. 1)

Autor al unei alte lucrări de referință ("Fenomenul birocratic", 1963), Crozier se dovedește a fi un analist al relațiilor de putere, concepute ca fenomene de schimb, în sensul că termenii schimbului nu sunt numai reversibili, fiind, în fapt, mai favorabili uneia dintre părți decât alteia. Studiind direct, în cadrul unor mari organizații administrative, îndeosebi din America (sindicatul și nu numai), mecanismele raporturilor umane și relațiile de putere intraorganizațională, sociologul francez aruncă o lumină nouă asupra unei noțiuni-cheie pe care o reprezintă, în sfera sociologiei, **organizarea**, îndreptându-și atenția asupra grupurilor, pentru a descifra și scruta fenomenul puterii, implicit comportamentele diferiților reprezentanți sau componenți-actori ai relațiilor de putere. În concepția lui Crozier și Friedberg, puterea "este un raport de forță, în cadrul căruia unul poate câștiga mai mult decât altul, dar în care, de asemenea, unul nu este niciodată total lipsit de putere față de celălalt"¹⁾.

În lumina unei asemenea teze, autoarea "teoriilor puterii" relevă că fenomenul organizațional - indiferent de formă, structură și domeniu, am adăuga noi - se constituie, în lumea modernă, într-un mod de viață cotidian, adică într-o modalitate de integrare a individului și colectivităților între care se stabilesc, organizațional, și se înnoadă continuu relații de putere. Jacqueline Russ consideră că Michel Crozier dezvăluie, în cadrul acestor relații

(îndeosebi în "Le Phénomène bureaucratique"), disfuncțiile și patologiile care sunt cu siguranță revelatorii pentru un model strategic și mobil al puterii. Acolo unde Max Weber făcea să se vadă împlinirea rațională a societății moderne și un ansamblu foarte structurat, Crozier pune în lumină o formă care nu este nici mecanică, nici încheiată: nu stare de închidere ierarhică, ci un fenomen cunoscând blocaje și perturbări iar, în consecință, o deschidere. În esență, organizarea desemnează un ansamblu complex de **jocuri deschise**. Cât despre birocratie, ea nu reprezintă decât "un testament paralizant al trecutului"²⁾.

Este însă de observat că fiecare epocă își are "birocratia" sa, opiniei publice fiindu-i la îndemână o serie de atitudini birocratice, suportate de cetățeni în mod individual dar și unele categorii profesionale sau colectivități, cum vom ilustra în continuare prin experiența Fundației "România de Măine", a unora din facultățile Universității "Spiru Haret" în procesul autorizării.

Dar înainte de aceasta și pentru clarificarea uneia din nuanțele conceptului de cultură a puterii, și anume în privința coordonării activităților umane în manieră națională sau a cooperării potrivit normelor firești ale vieții democratice, prin respectul legii, prezintă interes opinia sociologului francez despre relația dintre birocratie și organizare, relație în felul său inevitabilă, necesară dar și purtătoare de consecințe nu doar indesezirabile, ci și dăunătoare în plan socio-uman. Astfel, în

concepția lui Crozier, birocratia, în sensul în care înțelege și de fapt simte deseori marele public (altfel spus, climatul de rutină, de rigiditate, de constrângeri și iresponsabilitate ce caracterizează organizațiile de care se plânge publicul), nu este în nici un fel prefigurarea viitorului și nu are tendința de a crește în mod deosebit o dată cu perfecționarea organizării, dar constituie o moștenire paralizantă a trecutului în care prevala o concepție strămtă și mărginită asupra mijloacelor cooperării între oameni. Nici o organizare - în sensul rațional al cuvântului - nu a putut și nu va putea funcționa ca o mașină. **"Randamentul său depinde de capacitatea ansamblului uman de a-și coordona activitățile într-un mod rațional.** Iar această capacitate depinde, la rândul său, de dezvoltările tehnice și, câteodată, mai ales, **de modul în care oamenii sunt capabili să joace între ei rolurile cooperării"**³⁾.

Pentru autoarea "teoriilor puterii" este limpede că funcționarea organizării conduce direct la ideea unui model strategic al puterii, dat fiind că jocul cooperării, departe de a fi armonios, este dominat de problema puterii, concepută ca raporturi de forță imanente oricărei societăți, inclusiv și, poate, mai ales, democratice. Astfel, a vorbi de organizare înseamnă a evoca strategii mobile și imprevizibile, a descifra diversitatea ipostazelor proceselor democratice, dar și corecta înțelegere a raporturilor dintre lege și democrație.

1) M. Crozier, E. Friedberg, *L'Acteur et le Système, Points/Politique, Seuil, Paris, 1977, p. 69.*

2) Jacqueline Russ, *Les théories du pouvoir, L.G.F., Paris, 1994, p. 204.*

3) Idem, p. 204.

Cadrul legislativ și instituțional pentru minoritățile naționale din România

Conf. dr. IRINA MOROIANU ZLĂTESCU

Dacă se analizează evoluția istorică a drepturilor omului se poate constata că, spre deosebire de alte țări, în care problematica drepturilor persoanelor aparținând minorităților etnice și religioase s-a aflat în prim plan încă din secolul al XIII-lea, în Țările Române, drepturile a căror ocrotire se puneau cu prioritate în discuție în acele vremuri au fost cele referitoare la condiția juridică a persoanelor, la organizarea familiei, la apărarea demnității umane, la proprietate și la viață, la libertatea soților, la condiții mai bune pentru persoanele care executau pedepse privative de libertate. Aceasta dovedește că, în Țările Române, populația majoritară română, de religie ortodoxă, a trăit în armonie cu populația minoritară aparținând altor culte religioase sau având alte origini etnice. Abia mult mai târziu, când întreaga Europă a început să fie confruntată cu probleme privind drepturile persoanelor aparținând minorităților, Țările Române, rădăcinate în spiritul european al vremii, au fost, la rândul lor, confruntate cu astfel de probleme, dovadă fiind reglementările epocii.

Prima Constituție a României întregite în granițele firești marchează un pas înainte în direcția consolidării instituției drepturilor cetățenești. În perioada dintre cele două războaie mondiale, drepturile omului și, implicit, cele ale persoanelor aparținând minorităților au cunoscut o statură europeană de necontestat.

Apoi, în cei aproape cincizeci de ani de regim totalitar care a existat în România până în ultimele zile ale lunii decembrie 1989, regula sistemului politic a fost violarea și nerespectarea drepturilor fundamentale ale omului.

După revoluția din decembrie 1989, promovarea drepturilor omului ca bază a unei societăți democratice reale a devenit o parte componentă esențială a politicii României, pornind de la faptul că drepturile și îndatoririle persoanelor aparținând minorităților sunt parte

integrantă din drepturile și libertățile fundamentale ale tuturor cetățenilor. Iar realizarea statului de drept și înfăptuirea reformei economice și politice asigură drepturi egale tuturor cetățenilor ei potrivit reglementărilor internaționale cu caracter universal și standardelor europene înscrise în documentele O.S.C.E. și ale Consiliului Europei.

Constituția României, aprobată prin referendum popular la 8 decembrie 1991, precizează, de altfel, cu privire la drepturile omului și libertățile lui, că acestea trebuie interpretate și aplicate în conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele internaționale, cu convențiile și tratatele la care România este parte.

Desigur, aceste prevederi evidențiază prioritatea normelor internaționale privind drepturile omului asupra legislației interne.

Este necesar de subliniat, de asemenea, că, din primele articole, Constituția proclamă că România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie.

Evident, o altă prevedere importantă a Constituției este și cea potrivit căreia statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase. Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie în conformitate cu principiile de egalitate și nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.

Democrația înseamnă, printre altele, egalitate în fața legii și o protecție egală, asigurată de lege. Potrivit legii fundamentale a țării noastre, cetățenii români sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, în afirmarea drepturilor omului, egalitatea însemnând abținerea de la sau

prevenirea discriminării acestora, precum și respectarea identității fiecărui membru al societății.

Referitor la drepturile și libertățile fundamentale prevăzute pentru toți cetățenii de Constituția României ar trebui amintite libertatea conștiinței, libertatea de exprimare, dreptul la învătățură, dreptul de asociere.

În ceea ce privește drepturile politice, se poate aminti, cu titlu de exemplu, art. 59 din Constituție, care asigură reprezentarea în Parlamentul României a persoanelor aparținând minorităților naționale. În același context, trebuie precizat că administrația publică din unitățile teritoriale ale țării se bazează pe principiul autonomiei locale și al descentralizării serviciilor publice, potrivit Legii administrației publice locale, și este exercitată în orașe și comune de către consilii și primării aleși ca autorități administrative autonome, împuternicite să ducă la îndeplinire obiective publice de interes local.

De asemenea, conform Constituției, statul garantează persoanelor aparținând minorităților dreptul la învățământ și la educare în limba maternă, toate cheltuielile pentru educația publică revenind statului. Statul român garantează, de asemenea, libertatea educației religioase, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. Și pentru că ne-am referit la religie, menționăm că, în ceea ce privește libertatea acesteia, Constituția prevede că aceasta nu poate fi îngrădită prin nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă contrară convingerilor sale. Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii. Ele sunt autonome în relația lor cu statul

Oră de curs la Universitatea „Spiru Haret”

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părăluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcomete
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brâncuș
- Prof.dr. Dan Ghiocel
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu

- Prof.dr. Ștefan Lache
- Alexandru Mironov
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedeu
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudosescu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu
- Prof.dr. Mihai Merfea

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Florea Dudiță
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Prof.dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Ion Zară
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂTĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu
- Prof.dr.doc. Iulian Mincu
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Firiță
- Prof.dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Ștefan Costea
- Prof.dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zlătescu

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

și se bucură de sprijinul acestuia.

În domeniul justiției, pentru a-și exercita dreptul la un proces legal și corect, cetățenii aparținând minorităților naționale, ca și persoanele care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română, au dreptul de a consulta documentele și conținutul dosarului, de a se adresa instanței și de a-și apăra interesele printr-un interpret. Pentru procesele penale acest drept este garantat, cheltuielile fiind suportate de stat potrivit art. 127 din Constituția României.

Totodată, cetățenii aparținând minorităților naționale se pot adresa ei înșiși, oral sau în scris, în limba maternă, în relația cu autoritățile administrative publice și locale.

În ceea ce privește organizarea și funcționarea instituțiilor de educație, până la apariția noii legi a învățământului, s-au aplicat reguli speciale, adoptate de guvern, elevii și studenții din rândul minorităților bucurându-se de condiții de instruire generală în limba maternă, egale cu ale celor de origine română. Acest lucru a fost garantat prin funcționarea grădinițelor, a școlilor primare și liceelor, colegiilor, școlilor care pregătesc educatori, în care predarea se face în limba minorităților, sau prin funcționarea unor clase, grupe sau secțiuni cu predare în limba maternă. Decizia de înființare a unei școli, clase, grupe sau secțiuni în acest sens depinde de opțiunea părinților sau a tinerilor de a

studia în limba lor maternă și de ponderea populației școlare aparținând minorității naționale respective din oraș sau comună. În universități și instituții post-universitare s-au creat secții și grupe în care predarea se face în limba persoanelor aparținând minorităților naționale. Menționăm că, în scopul participării la viața economică, politică, socială și culturală a țării, elevii și studenții din rândul minorităților au posibilitatea de a învăța în limba română. Acei tineri din rândul persoanelor aparținând minorităților naționale, care aleg o școală, o secție sau o clasă cu predare în limba română, au posibilitatea de a învăța și limba maternă.

La 29 iunie 1995 a fost adoptată Legea învățământului, care este în concordanță cu standardele internaționale și în privința învățământului pentru minorități. Această lege - așa cum a apreciat și înaltul comisar OSCE pentru Minorități Naționale, dl. Max van der Stoep - permite o flexibilitate considerabilă în aplicarea sa.

Desigur, toate măsurile legislative care s-au luat în ultimii cinci ani, precum și cele care se vor lua în continuare de statul român în privința drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale țin cont de reglementările internaționale cu caracter regional sau chiar universal în materie, urmându-se, în același timp, ca ele să nu ducă la violarea sau neglijarea drepturilor omului de care trebuie să se bucure persoanele aparținând majorității populației, pentru a respecta astfel principiul egalității tuturor ființelor umane pe baze individuale.

Evident, trebuie subliniat rolul organizațiilor neguvernamentale din domeniul drepturilor omului din țara noastră - persoane juridice de drept public (Institutul Român pentru Drepturile Omului, înființat prin Legea nr. 9/1991) și persoane juridice de drept privat (asociațiile, ligile etc., înființate prin hotărâri judecătorești) - în realizarea unui dialog menit a promova exercitarea în mod egal de către toți cetățenii a tuturor drepturilor omului și cooperarea în acest domeniu. În acest sens, ele trebuie să desfășoare o susținută activitate de educație, prin diverse mijloace, pentru a preveni diseminarea urii, a discriminării etnice sau religioase, a xenofobiei, precum și pentru încurajarea acțiunilor de cooperare bazate pe respect mutual.

Reproducem din ziarul „Actualitatea” de joi, 4 aprilie 1996

Universitățile particulare sunt de acord cu Ministerul Învățământului

Numai că... nu se poate

Între multiplele aspecte discutate la prima întâlnire a rectorilor universităților particulare cu conducerea Ministerului Învățământului s-a aflat și cea a concursurilor de admitere în universități, care a propus "staff-ul" ministerului să se susțină la aceleași date atât de cei de la particular, cât și de cei de la stat. La acea dată, unii rectori au obiectat, argumentând că se încalcă autonomia universitară. Alții, mai tranșanți, au spus-o clar: "Noi dăm banii și nici măcar dreptul de a ne organiza concursul de admitere nu-l avem?"

Între precizările făcute săptămâna trecută de prof. dr. ing. Ecaterina Andronescu, secretar de stat la amintitul minister, privind organizarea, în toamnă, a concursului de admitere a fost: "recomandarea noastră este de a susține concursul la aceleași date. Așa, cei de la particular nu vor mai obiecta că la ei ajung candidații mai slab pregătiți, care nu reușesc la facultăți de stat. Dar, repet - a conchis domnia sa - este doar o recomandare". Am dorit să aflăm cum este receptată recomandarea de cei vizați: rectorii universităților particulare. Totodată, am vrut să cunoaștem care este opinia lor în legătură cu propunerea aceluiași minister de a organiza, începând din anul universitar 1997-1998, un examen național la specialitatea Drept.

Noi mai dăm o sesiune

Admiterea unică nu ne "complexează"

Universitatea "Spiru Haret", prof. dr. AURELIAN BONDREA, președinte al Fundației "România de Măine":

"În legătură cu concursul suntem de acord să susținem competiția la aceleași date. Acest detaliu nu ne "complexează" în nici un fel. Practica din ultimii cinci ani ne-a oferit garanția calității pregătirii celor care vor să urmeze facultățile din universitatea noastră. O dovadă de încredere, dar și de apreciere, ne-au oferit-o și tinerii care, nereușind cu medii de 8,80 la medicină - pentru a da doar un

singur exemplu - ne-au preferat pe noi altor universități... concurențe. Deci, vom da concursul, în septembrie, o dată cu cei de la stat. Dar, conform Legii învățământului - "concursul de admitere se poate organiza în două sesiuni" - vom susține și noi încă un concurs. Deocamdată, nu am stabilit perioada.

Îmbrățișăm și ideea unui examen de licență unic pe țară. Condiția este ca membrii comisiei de examinare să cuprindă cadre atât de la stat, cât și de la particular. Comisia să fie numită de minister. Măsura mi se pare echitabilă pentru a preîntâmpina orice alte interpretări."

De acord, dar nu se poate!

Prof. dr. AVRAM FILIPAȘ, rector al Univ. "Titu Maiorescu":

"Nu obiectăm la recomandarea dnei secretar de stat. O luăm ca atare. Mai mult, un concurs unic de admitere ar deschide porțile unei adevărate concurențe. Ceea ce regretăm este că nu-i putem da curs dintr-un motiv foarte temeinic: majoritatea cadrelor didactice care predau la noi, predau și la stat. În acea perioadă (începutul lunii septembrie) ele vor fi angrenate în desfășurarea concursului de admitere de la instituțiile de stat. Deci, vrem sau nu, noi trebuie să dăm o sesiune înainte, în luna iulie, și alta după concursul ce va fi susținut la stat. Cred că un concurs de admitere

Concurența adevărată este benefică. Deocamdată, nu se poate

concomitent la stat și particular va fi operațional după obținerea acreditării, când vom avea și noi cadrele proprii necesare.

În privința licenței naționale la Drept - și poate nu numai - suntem cu totul de acord. Cred că legal și moral ar trebui să se schimbe ceva esențial în modul de organizare a acestui examen de finalizare a studiilor. Este imperios necesar ca toți candidații la licență - fie că sunt de la stat, fie de la «parti» - să intre pe o singură listă, în ordine alfabetică. Se vor evita acuzele reciproce.

Legea și autonomia ne dau dreptul la două sesiuni

Ministerul Învățământului trebuie să dea dovadă de multă fermitate în această privință".

Măcar atâta autonomie să avem

Prof. dr. ION SMEDESCU, rector al Univ. Româno-Americane:

"Art. 59 (I) din Legea învățământului spune că admiterea se poate organiza în două sesiuni. Vom respecta legea. Pe de altă parte, măcar atâta autonomie să avem și noi, încât să ne putem fixa singuri data concursului. Noi am decis: prima sesiune o vom da la sfârșitul lunii iulie, iar a doua - dacă va mai fi necesară - în septembrie. Nu din spirit de frondă am decis așa. Dar nu dispunem de un fond suficient de cadre didactice. Cele pe care le avem provin de la facultăți de stat. Or, în septembrie, ele sunt antrenate la concursul de admitere la facultățile unde au încadrarea de bază. Cu toate că facultățile de Drept din învățământul particular sunt o alternativă a celui de stat, nu avem nimic împotriva licenței unice. Cerința noastră este de a evita criteriile discriminatorii prin alcătuirea unor liste în care candidații să fie trecuți în ordine alfabetică. Altfel..."

Grupaj realizat de Aurel Ghimpu.

Familia tradițională

(Continuare din pag. 1)

Formația profesională, calitativ crescută, a femeilor le conferă posibilitatea unui loc de muncă și o independență materială, fără riscul unei căsătorii incerte calitativ.

Termenul de "femeie singură", fără dependență masculină, este un fenomen comun care crește în societățile cu civilizație industrială. Această solitudine devine dramatică atunci când se intră în vârsta a treia. Pe măsura îmbătrânirii apar dramaticele consecințe ale solitudinii și izolării care se termină frecvent în azil. Absența copiilor generează din plin această situație.

Este explicabilă apariția a numeroase asociații feminine care militează pentru ajutorul uman și social, luptând pentru promovarea femeilor în instituții de asigurări sociale. În țara noastră, nu se poate vorbi de o criză a familiei tradiționale în mediul rural, unde comunitatea exercită un riguros control asupra vieții personale. Dar părăsirea satelor, cu o motivare economică, generează și aici o criză a familiei prin faptul că părinții sunt lăsați singuri. Acest fenomen constituie o altă problemă care influențează negativ viața unei comunități sociale.

Tocmai de aceea considerăm că problematica dezbătută în acest eseu ar trebui să constituie un obiectiv principal de investigare pentru Comisia Națională de Demografie și Centrul de Antropologie al Academiei Române.

"ZIUA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII" la Institutul Român pentru Drepturile Omului

Cu prilejul zilei de 7 aprilie - „Ziua Mondială a Sănătății”, consacrată anul acesta de O.M.S. temei "Orașe sănătoase pentru a trăi mai bine", Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat vineri, 5 aprilie, la sediul său, o masă rotundă în cadrul căreia, pornind de la realitatea că până la sfârșitul secolului nostru, mai mult de jumătate din locuitorii planetei vor locui în orașe, s-a subliniat că până în anul 2010 cca. 25 de orașe vor avea mai mult de 20 mil. locuitori. Ceea ce presupune, printre altele, - potrivit criteriilor O.M.S. - ca orașul să aibă un mediu înconjurător sigur și curat care să satisfacă nevoile de bază ale tuturor locuitorilor săi și să fie o comunitate puternică, cu oameni care se ajută reciproc.

Participanții au făcut, de asemenea, referiri la dreptul la sănătate, unul dintre drepturile fundamentale ale omului, precum și la acțiunile viitoare ale I.R.D.O pentru găsirea unor forme cât mai eficiente ca acest drept să devină efectiv.

La dezbateri au participat cadre medicale, cercetători științifici, studenți ai Școlii Naționale de Științe Politice și Administrative, ai Facultății de Drept a Universității "Spiru Haret", reprezentanți ai unor organizații cu preocupări în domeniu.

ȘI A ÎNVIAT DIN MORȚI

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,
mitropolitul Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului

Patimile, moartea și învierea au fost înscrise în destinul pământesc al lui Iisus, din momentul în care Tatăl a hotărât trimiterea Lui pe pământ, în trup omenesc la fel cu al nostru, ca să ia asupra Lui păcatele noastre (Isaia 53) și să ne repună în demnitatea cea dintâi, de fii iubiți ai lui Dumnezeu. Acestea toate le-au fost descoperite profeților Vechiului Testament și ei au scris despre ele. Iisus însuși le-a cunoscut dinainte, spunând mereu ucenicilor Săi că toate trebuiau să se împlinescă așa cum fuseseră rânduite (Luca 24, 25-27). (...)

Iisus însuși a profetizat despre Sine. Și-a anunțat patimile, moartea și învierea când încă mai era în viață, și nu o singură dată.

A ținut anume să se știe că vine să se înscrie într-un plan al lui Dumnezeu cu lumea și că, în cadrul acestui plan, El are de străbătut niște etape dinainte stabilite, la care va fi supus de oameni, și pe care El le cunoștea. Descoperind apostolilor aceste etape, înainte de a se petrece ele, a vrut să le dea încredințarea că totul se face cu voia lui Dumnezeu, și că toate sunt cu rost, că El, cel care profetește despre Sine, este cu adevărat trimis de Dumnezeu, că tot ce spune și face, și tot ce se întâmplă cu El, e rânduit de Sus, așa că atunci când toate se vor împlini, să aibă și mai mult convingerea că sunt și ei incluși în planul lui Dumnezeu, să capete tărie în

credință, hotărâre în asumarea misiunii ce urma să li se încredințeze și curaj în împlinirea ei.

Tot ce le-a spus Iisus dinainte, s-a întâmplat întocmai. Și vânzarea, și prinderea, și procesul religios, și trimiterea în fața romanilor ca instanță civilă, și condamnarea, și batjocura, și bătaia, și scuipările, și răstignirea și moartea. (...)

Și învierea!

Să facem să domnească între noi armonia, înțelegerea, generozitatea. (...)

Sărbătoarea Învierii Domnului să ne încălzească inimile, să ne lumineze mințile, să ne binecuvânteze viața cu darurile ei cele bogate, reînnoindu-ne credința în Cel care "pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire a pățimit și s-a îngropat și a înviat a treia zi, după Scripturi". Să-i vestim cu încredințare neîndoielnică sculara Sa din morți, anunțându-ne unul altuia cu bucurie, după tradiția ajunsă până la noi din chiar dimineața Învierii, când mironosiștele și apostolii, plecând de la mormântul gol, spuneau cu bucurie tuturor celor pe care-i întâlneau că: "Hristos a înviat!".

Aceasta este și vestirea mea către toți credincioșii în această zi: "Hristos a înviat!".

La paginile 4 și 8: reproduceri din expoziția deschisă la Palatul Parlamentului "Icoane pe sticlă pentru biserica maramureșeană din Caracas-Venezuela", realizate de pictorița Mihaela Profiriu Mateescu.

Secolul XXI în învățământul superior

(Continuare din pag. 1)

Referindu-se la stiluri și la mentalități universitare, el îndeamnă universitățile să se deschidă mai curajos spre mediul social și spre problematica lumii: "Pentru a acționa, pentru a cuteza, trebuie să știi, să ai cultură, dar trebuie de asemenea să crezi; trebuie să te lași cuprins de pasiune și de compasiune; trebuie să te dăruiești pentru a putea oferi ceva". Ocupându-se de universitatea în pragul sec. al XXI-lea și reamintind funcțiile sale clasice, dar actuale, Federico Mayor conchide: "Dacă universitățile, prin chiar caracterul lor universal au contribuit totdeauna în mod direct și indirect la apropierea oamenilor și a popoarelor, ele au astăzi mai mult decât oricând datoria de a facilita dialogul între diferitele culturi ale lumii și de a lupta contra prejudecăților și a tuturor formelor de

extremism... Ele nu trebuie să se teamă de utilizarea autorității lor morale pentru a afirma adevărul cu obiectivitate și în mod dezinteresat în fața decidenților și a guvernelor".

Realizând o reușită sinteză a sfidărilor adresate universității contemporane și a tendințelor durabile care o animă. Documentul deja menționat plasează judecățile și anticipările sub titlul: "Vers une université prévoyante et agissante". După ce abordează atât dificultățile cât și noutatea contextului în care funcționează universitățile contemporane, autorii Documentului preconizează noi tipuri de demersuri, susceptibile de a produce răspunsuri noi și relevante. Dintre acestea vom menționa: Inovarea proceselor de predare - învățare, problemă psihopedagogică acută și deschisă și în învățământul nostru; Principii ale gestiunii universitare în spiritul autonomiei; Răspunderea învăț-

mântului superior față de celelalte niveluri ale învățământului; Calitatea personalului universitar și calitatea programelor analitice; Calitatea studenților; Principii și forme de cooperare internațională.

Totul demonstrează că înscrierea universității în viața secolului al XXI-lea, ca agent cultural-stiințific activ și ca observator perspicace și înțelept al calității vieții sociale, va cere o acțiune reformatoare sau o inovare de tip special, care va presupune convocarea unor competențe foarte diferite și conjugarea unor demersuri noi, cu deschidere spre viitor. În discuție nu se află un număr de instituții ale învățământului terțiar, cu concursurile și examenul lor, ci nivelul cel mai complex și mai sensibil al învățământului, el însuși coloana vertebrală a unei națiuni.

ION DODU BĂLAN

ÎNVIERE

Precum Hristos pe Lazăr l-a înviat din morți
Și Craiul Avram Iancu i-a ridicat pe moți
"Din somnul cel de moarte", din oasele
zdrobite pe sub roți,
Precum, Isuse Doamne, Te-ai înviat pe Tine,
Învie demnitatea încercatei ginți române.
Alungă fariseii din templul mioritic,
Adu-ne primăvara în plaiul nostru getic
Aprinde-un candelabru din mii și mii de stele
Pe cerul plin de nouri, în noaptea țării mele,
Învie-ne mândria, din lacrimi mari de jele,
Salvează România de rele și belele!
Dă-ți lespede mormântului de-o parte,
Și ne ferește, Doamne, de-o viață ca o moarte,
Ferește-ne, Doamne, de o lume vicleană,
hapsână,

De liftă păgână,
De oameni cu capul amână,
de gadini ce calcă flori în grădină
Și spurcă apa-n izvor și-n fântână!...

.....
Cu moartea pre moarte călcând,
Hristos a înviat din morți,
Ca să-nviem noi toți;
Să-nvie din suflete moarte
Un strop din sfânta dreptate
Un mugur de Dor și Omenie
Și multă, necesară mândrie
De neam și de țară, în sărmana Românie!
Așa să fie!...

(Din volumul "Cutremur de suflet" - poeme -,
apărut la Editura Fundației "România de Măine".)

LIMBAJUL - gloria care încoronează omul

Dr. MARIA COBIANU-BĂCANU

Metafora ca atare nu ne aparține. Este a antropologilor care, analizând lungul șir al tipurilor de "comunicare" ce există în lumea ființelor naturii, au ajuns la concluzia că la om aceasta atinge maximum de elaborare și sinteză. Competența limbajului este o componentă distinctivă a naturii umane.¹⁾ În ciuda largii răspândiri, printre organisme infraumane (antropoide, în special, ce preced apariția omului), a unor sisteme complexe de comunicare, limbajul uman este un unic produs al evoluției. Fără nici o exagerare - spune Marvin Harris - cineva poate compara prin contrast limbajul uman cu sistemele de comunicare infraumane, așa cum viața contrastează cu nonviața; cu apariția limbajului uman, comunicarea a realizat o semnificație pe pământ tot atât de mare ca și gravitația, valențele chimice, selecția naturală sau oricare altă forță a naturii.

O primă trăsătură a limbajului uman este universalitatea semantică, prin care se pot transmite informații despre toate aspectele, domeniile, proprietățile, locurile și evenimentele din trecut, prezent și viitor, fie ele actuale sau posibile, reale sau imaginare, de aproape sau de departe. Adică limbajul uman este înființat de productiv semantic, cuvintele oferind în îmbinarea lor fără capăt cea mai diversă paletă de semnificații de o nuanță și concretețe de nebănuit.

El se transmite la distanță, în

spații și în timp. Între enunțator și receptor pot să nu existe contacte senzoriale concrete, ci numai mesajul, dar acesta are funcție intelectuală, emoțională, activă ca și prezența fizică nemijlocită în cazul animalelor. De altfel, printre oameni, cel mai frecvent comportament lingvistic este cel de la distanță, noi vorbind în mod curent despre lucruri, evenimente citite, văzute pe ecrane mari sau mici, auzite, care se desfășoară la distanță, în trecut, în prezent sau în viitor, reale sau imaginare. **Limbajul se caracterizează prin informație abstractă.**

Având în vedere aceste trăsături, se poate spune că unele din cele mai mari glorie ale vieții umane - poezia, literatura, știința - depind de deplasare; dar tot de ea depind și unele din cele mai mari rele ale speciei noastre - minciuna și falsele promisiuni.

Prin limbaj omul se caracterizează sub toate aspectele: intelectual, afectiv, caracterial, ca efort de creație și autocreație. Nici un veșmânt, nici un alt indicator nu definește mai complet și mai complex omul ca limbajul, limbajul vorbit pentru că există și un limbaj gestual, limbaj vestimentar, limbajul feței. Însă dintre toate, cel mai nuanțat și profund rămâne limbajul vorbit, el fiind cel prin care omul s-a ridicat definitiv deasupra tuturor speciilor, încoronându-se ca "rege" al lor și al naturii în general.

Ca "glorie care încoronează

omul", limbajul este rezultatul unor infinite decantări, evoluții, sinteze și, mai ales, rafinări pe care natura le-a operat asupra ființei antropologice ce avea să devină în milioane de ani om. Dovadă că încercările de a învăța actualele maimuțe să vorbească nu au depășit mai mult de câteva cuvinte: mama, papa. Ele nu au nici o bază genetică să producă anumite sunete necesare vorbirii umane, gâtul, corzile vocale nu sunt "pregătite" să primească învățătura pe care antecesorii le-o oferă.

Numai omul se naște pregătit să primească ceea ce mama, tatăl, cei din jur îi oferă să poată vorbi. Esențialul este ce îi oferă aceștia și ajungem astfel la problema crucială a **conținutului limbajului** care "încoronează" omul, ridicându-l pe pedestal deasupra semenilor săi și al întregii naturi sau coborându-l sub uman și dincolo de el, dar nici măcar în lumea animalelor pentru că acestea, necunoscându-l, nu intră în comparație.

Una din dramele zilelor noastre, pe lângă altele de ordin economic, social, moral, o constituie și decăderea limbajului, suburbanitatea și promiscuitatea lui din cauza unei educații precare în familie și în afara ei, în societate. Să facem ca măcar școala să devină locul care să-i pună copilului pe cap dintru început "coroana" limbajului ales, bogat, binefăcător pe care s-o poarte de-a lungul vieții ca pe o reușită a speciei nobile din care provine, dar și a înaintașilor care i-au pus-o cu grijă pentru a-i reprezenta și a o duce mai departe ca pe cea mai de preț moștenire.

1) Marvin Harris, *Culture, People, Nature, An Introduction To General Anthropology*, Second edition, 1975 by Thomas X. Crowell Company Inc. U.S.A., p. 116.

EDUCAȚIA

Supliment al revistei "Opinia națională". Apare sub îngrijirea Asociației Generale a Învățătorilor și Educatoarelor din România

10

Arta conducerii în învățământ

Prof. IOAN JINGA

Fiind o caracteristică a oricărei activități organizate, procesul de conducere are unele principii și funcții comune, indiferent de domeniul condus. Așa, de exemplu, subordonarea resurselor față de obiective sau unitatea dintre decizie și acțiunea practică sunt principii comune oricărui sistem condus. În schimb, principiul accesului nediscriminatoriu al populației la instrucția școlară este specific sistemului de învățământ. După cum, dacă situăm conducerea la nivelul clasei de elevi, aici își găsește un câmp larg de aplicare principiile didactice. Este, de aceea, necesar ca la promulgarea unei legi care reglementează activitatea unui domeniu sau în statutul unei organizații să se stipuleze în mod expres și principiile care-i vor călăuzi pe conducători, ca și pe cei conduși.

În ceea ce privește funcțiile, fie că este vorba de economie sau de finanțe, de învățământ sau de cultură, de sănătate sau de armată, conducerea implică exercitarea unor funcții cum sunt: **diagnoza, prevederea, decizia, planificarea, organizarea, coordonarea, controlul, îndrumarea, reglarea, evaluarea**, acestea repetându-se în fiecare ciclu al procesului de conducere.

Din acest punct de vedere al unor principii și funcții comune și al altora specifice domeniului condus, conducătorii trebuie să aibă o **pregătire managerială comună**, fără de care ei nu-și pot îndeplini în mod corespunzător rolul de lideri, într-un anumit domeniu de activitate, dar și o **pregătire specifică domeniului condus**, care le permite să adapteze în mod adecvat principiile generale și funcțiile comune la domeniul particular în care-și

desfășoară activitatea. Mi se pare firesc, deci, ca directorul unei edituri cu profil literar să aibă și cunoștințe de literatură, iar decanul unei facultăți sau directorul unei școli să posede cunoștințe pedagogice.

Dacă toate procesele de conducere cuprind elemente cu caracter informațional, decizional și motivațional, ponderea și semnificația lor diferă însă de la un domeniu la altul, în raport de specific. Un conducător militar, de exemplu, va fi eficient în măsura în care poate lua cu ușurință decizii pertinente în condițiile de incertitudine create de situația de luptă, în timp ce unul din economie sau finanțe trebuie să știe, îndeosebi, să se orienteze rapid în avalanșa de informații culese în procesul de prospectare a pieței și a bursei.

Fără a fi mai puțin abilitat în selecționarea, prelucrarea și utilizarea informațiilor sau în sfera decizională, un conducător din învățământ trebuie să stăpânească și să utilizeze cu suplețe **mecanismele factorilor motivaționali**, mai mult decât colegii din alte domenii, deoarece în orice activitate educativă se obțin rezultate mai bune atunci când conducătorii, educatorii și educația cooperează, nu doar din obligație, ci și din convingere, conștientizând necesitatea și utilitatea acestei cooperări.

În învățământ, **arta conducerii** prevalează față de știința conducerii, personalitatea conducătorului și exemplul lui personal având un rol esențial în realizarea obiectivelor sistemului sau ale instituției, la un nivel cât mai înalt. Fie că este vorba de copii sau tineri, fie că ne referim la adulți (studenți și elevi din

învățământul seral și fără frecvență, cadre didactice, părinți, personal administrativ), **arta de a lucra cu oamenii** se constituie într-o dimensiune distinctă a conducătorului modern din învățământ.

Dacă pentru instruirea și educarea copiilor și tinerilor există însă principii și metode bine definite și probate într-o activitate practică îndelungată (avem în vedere pedagogia școlară și nu numai), pentru a lucra cu cadrele didactice (inclusiv în planul perfecționării pregătirii lor profesionale), conducătorii din învățământ au nevoie de cunoștințe speciale din domeniul educației adulților, unde rezultatele cercetării științifice și ale practicii însăși nu sunt la fel de relevante ca în cazul pedagogiei și al psihologiei școlare, cu tradiții îndelungate.

Este și aici o zonă "fierbinte" a conducerii învățământului și cu deosebire a conducătorilor la diferite niveluri, deoarece succesul lor depinde de capacitatea de a-i orienta, organiza, îndruma și motiva pe colaboratori și subordonați, pentru realizarea optimă a obiectivelor programelor de formare sau de perfecționare.

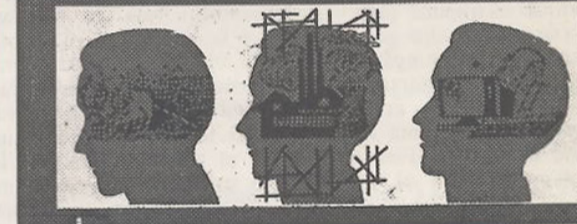
Conducerea unităților de învățământ constituie, deci, o **activitate complexă** care vizează o seamă de **domenii** cum sunt: procesul de învățământ în ansamblu, activitatea didactică, activitatea educativă (școlară și extrașcolară), perfecționarea pregătirii personalului didactic și administrativ, activitatea economico-financiară și gospodărească, relația școală-familie, școală-comunitate. (Va urma)

La Editura Fundației „România de Măine”:

Nicolae Radu • Carmen Furtună
Gabriela Jelea-Vancea
Carmen-Cornelia Balan

Prefaceri socio-umane în România secolului XX

DE LA COMUNITATEA TRADIȚIONALĂ LA SOCIETATEA POSTCOMUNISTĂ

Pentru sociolog, nu numai trecutul își are necunoscutele lui. Acolo unde alții nu văd decât fenomene banale, aglomerații de fapte concrete nesemnificative, procese vizibile, chiar prea evidente, el își pune întrebarea dacă nu cumva, în spatele lor, se ascund mecanisme și tendințe mai generale ale evoluției sociale, dacă nu cumva, între trecut și prezent, există o legătură umană de esență, capabilă să clarifice fenomene inabordabile pe altă cale.....

... Acum, în epoca postcomunistă, se pune în mod dramatic problema schimbării axei evoluției de la Răsărit spre Occident. Acest fenomen nu este nou în istoria societăților est-europene, dar niciodată nu s-a produs în condiții atât de grele și într-o perioadă atât de limitată.

Încercând să ofere o diagnoză complexă, lucrarea devine potențial generatoare de ipoteze privind posibile evoluții viitoare.

(Din Introducere)

Cercetarea științifică la Universitatea „Spiru Haret” Asaltul culturii tehnologice industriale asupra orașului

Orașele sunt, la origine, sate. Potrivit lui A.J.Toynbee, orașele vechi erau puține la număr și cu funcționalități precise. Un oraș-capitală, de pildă, era altădată locuit de suveran, de curteni și de diferite categorii de administratori. Mai existau, de asemenea, un corp de gardă imperial și, eventual, o armată mobilă centrală de rezervă. Locuitorii capitalei se foloseau de o "mulțime de servitori", de "meșteșugari și negustori". Slujnicarii forfoteau pretutindeni. Îi întâlnim în romanele lui Dumas, în cele ale lui Dickens, Gogol sau Tolstoi, la noi îi aflăm în opera lui Nicolae Filimon și în cea a lui I.L. Caragiale. Să nu uităm că romanul lui Filimon **Ciocoi vechi și noi** are un subtitlu semnificativ, "Nenorocirile unui slujnicar". Meșteșugarii erau și ei numeroși, la fel și calfele și nu trebuie să ne

Deturnări în plan educativ

Dr. NICOLAE RADU
Dr. CARMEN FURTUNĂ

mire faptul că, până azi, unele străzi le poartă numele. Restul populației orașelor era format din agricultori. Chiar în zilele noastre sunt frecvente "orașele rurale". După J.B.Charrier, la începutul secolului al XIX-lea, nici o țară nu avea mai mult de 20% din populație urbanizată. Un secol mai târziu, în 1920, Anglia avea 80%, iar S.U.A., Germania și Belgia trecuseră de 50% populație urbană.

Evoluția orașelor în România nu face excepție de la regulă. În 1832, în Moldova, existau 26 de așezări urbane, din care trei aveau peste 8.000 de locuitori (Iași, Botoșani și Galați), 11 în jur de 2.000 de locuitori, iar nouă erau mai mici.

Epoca industrială și-a făcut intrarea în aceste orașe "marginale". Oltenița apare în **România Pitorească** a lui Alexandru Vlahuță ca o localitate "mai mult

rurală, cu ulițe înfundate și case de oameni sărmani...", la care se adaugă "schela de grâu", negustori de vite și cereale. La 85 de ani de la declararea Olteniței oraș, adică în 1938, acesta avea o moară, un atelier de construit bărci pescărești și o mulțime de dughene. Abia în 1888, la Piatra Neamț, încep construirea trotuarelor și alinierea străzilor. Potrivit lui F.I.Sulzer, în 1871, Ploieștiul era un târg rustic, în care "ispravnicii acestui județ locuiau în case țărănești proaste". Catagrafia mitropolitului Ignatie, din 1810, executată "din porunca și pentru folosința ocârmuirii rusești", consemnează existența a nouă mahalale: mahalaua totocilor, a abagiilor, mahalaua lui Ceauș Dobre Găman, mahalaua lui Popa Radu, mahalaua Popii Dimii, mahalaua căpitanului Pârveu, mahalaua

pescarilor, mahalaua Barbu Croitoru, mahalaua lui Tudorică Băcanul. În 1831, J.A.Vaillant, unul din fondatorii Colegiului "Sf. Sava" din București, va spune despre Ploiești că este "un sat mare". În 1881, Ploieștiul număra 519 liber-profesioniști, 448 cârciumari, 53 zidari, 44 tâmplari, 59 samsari, 70 plugari, 2.228 muncitori cu ziua. Numele străzilor atestă, și ele, ocupațiile locuitorilor: agricultori, brutari, calapodari, căruțași, cuțitari, dulgheri, găzari, geambași, grădinari, lăptari etc.

Asaltul asupra orașului tradițional începe, chiar dacă marginal, în 1855, C.N. Debie este cronicarul schimbărilor produse de aceste evoluții. Începând cu anul 1855, muzica lăutărească intră în criză. Apăruseră deja "nemții de la club", iar boierii "ai mari" nu mai locuiesc la Ploiești (s-au retras la București) și nu mai are "cine să fază zaiafete". Trecerea de la taraf la muzica nouă se și făcuse în Capitală.

(Continuare în pag. 6)

Deturnări în plan educativ

(Continuare din pag. 5)

În grădinile din București cântau acum "orchestre nemțești" și "cântăreți franțuji și italieni", apoi muzicile militare. C.N. Debie surprinde chiar unul din momentele în care marile tarafuri lăutărești nu mai sunt "la modă", nu se mai pune problema învățării de noi cântece tradiționale, ci a trecerii la un nou gen de muzică. La cumetria lui Ioniță Stoicescu, lăutarii lui Costache Aldea s-au arătat a fi "tare nedibaci în danțurile europenești". S-au su-părât toți că dansurile noi au fost cântate "pe dos și cu totul de neînțeles", că lăutarii "nu țin pasul cu vremea" și nu fac față "pofelor noi". De aceea, vestitul lăutar Dima Tudorache deprinde "cittul scrierii muzicești" și "leapădă anti-rul și brâul de atlas și umblă acum ca domnișorii, împopoțonat cu frac cafeniu, ca muzicanții nemți".

Tot acum, "jupânul Hagi-Filip umblă să aducă la otelul al nou un taraf nemțesc de la Sibiu", că cer mușterii "muzică evropenească". Vătaful Aldea va găsi soluția, valabilă până azi în fața modernizării neorganice, "străine". Se gândește să trimită "câțiva pu-radei" să învețe noua muzică.

În exemplul dat, cel al mu-zicii, sunt prezente toate caracte-risticile asaltului epocii indus-triale asupra orașului: noul vine din afara țării și se impune prin oameni noi (aceștia au alte gustu-ri); se impune brutal, împingând "la periferie" pe cei neadaptați; adaptarea se face dificil, con-flictual; imitația este prezentă în cele mai diferite forme. Feno-menul dezadaptării este și el prezent: 134 de lăutari aveau Ploieștiul în 1880 și doar 75 în 1924, deși populația crescuse în același interval de timp de la 31.063 la 77.341 locuitori (în anul 1930).

Firește, asaltul major al epocii industriale se dă în industrie. Prima rafinărie a Ploieștiului este construită de frații Mehedințeanu în 1856. Tehnicianul ei, Teodor, s-a format în Germania, iar utila-jele necesare sunt comandate la Hamburg. Primii mecanici distila-tori, montatori de conducte sunt străini de localitate. Ei vor califica în aceste meserii pe unii localnici. A doua rafinărie a Ploieștiului este înființată în 1857. După 1900, micile fabrici sunt "înghițite" de societățile anonime: Aurora (apărută în 1899), Creditul Bel-giano-Român, cu 120 de lucrători, din care 15 erau străini etc. Moara modernă a lui Jacques Leon avea mașinile aduse de la Viena și, tot de acolo, și specialiștii.

Mai important este faptul că

noile întreprinderi nu apar pe vatra de atunci a orașului Ploiești, ci la margine și a trecut un timp până când orașul le-a înglobat în perimetrul său. De asemenea, muncitorii "de jos" ai acestor întreprinderi erau rareori orașeni; aceștia s-au ferit de munca grea din fabrici și fenomenul este constatabil și în anii '50, chiar și mai târziu, până când se va încheia "ciclul agrar" al dezvoltării industriei. În cartierul muncitoresc Bărcănești, de exemplu, s-au stabilit țărani de pe moșiile Creulescu, din Tătărani, Bărcănești, Bucov, Strejnic etc. S-au stabilit și ardeleni.

"Străinarea" orașului de originile sale sâtești este masivă de-a lungul secolului al XX-lea. Dezrădăcinați și dezorientați, țărani se întâlnesc la oraș, venind din culturi locale diferite. Este un oraș pe care nu-l mai recunosc, căci nu mai este vechiul târg, ci o aglomerare de oameni pestrțiți, nevoiți să se adapteze "din mers", adică renunțând la vestimentație și obișnuințe de viață, la locuința tradițională și la modul de a gândi viitorul. În acest fel, orașul va suporta o dublă "străinare": față de tradiția veche de târg rural, dar și față de locuitorii săi, țărani tradiționali, deveniți muncitori (și aceștia "străinați" de propriile tradiții). După primul război mondial, pericolul "străinării" a fost sesizat și educația în spiritul atașamentului față de țară va deveni o normă educativă necon-tenită, la fel cea religioasă. Acum, după primul război mondial, au loc schimbări în denumirea stră-zilor, în conținutul educației școlare, al celei militare etc. În privința străzilor, Ploieștiul (pen-tru a rămâne la exemplul oferit de el) devine de nerecunoscut: strada "Agriculatori" se va numi "Negru Vodă", strada "Brutarilor" va de-veni "Ion Neculce", strada "Cără-midarilor" - "Valter Mărăcinea-nu", strada "Fierului" - "Ion Creangă", strada "Măcelarilor" - "Samuel Micu" etc. Ultimele ur-me ale breslelor se șterg astfel brusc, mentalitățile noi, de tip capitalist, se răspândesc cu mare viteză, școlile se înmulțesc și cultura pe care o promovează se depărtează tot mai mult de sat, care se schimbă mult mai lent. Acestui fapt din urmă îi datorăm limitarea ravagiilor produse de epoca industrială asupra tradiției. Pe de altă parte, orașul a fost agentul major al destrădăcăto-rizării. În epoca industrială, el a fost cel ce a concentrat și unifor-mizat oamenii. Idealul urban - megalopolisul - a fost atins în multe locuri de pe glob. Trecerea la epoca postindustrială, care

presupune dezurbanizarea (extur-bația), găsește multe state dez-voltate din lumea de azi în situația de a rezolva două tendințe pro-fund contradictorii și consecințele lor: **urbanizarea haotică** și fără limite, cerută de mamufii indus-triali ai orașelor, și **dezurba-nizarea**, reclamată de specificul unităților epocii postindustriale (unități mici, cu muncitori puțini și de înaltă calificare). Fără

îndoială, trecerea va fi dificilă. Iată, însă, marea șansă a țărilor în curs de dezvoltare (deținătoare ale unor valori tradiționale com-patibile cu cerințele viitorului), care nu sunt în situația de a rezolva problemele marilor mase de oameni (deveniți "oameni de prisos") urbanizate irațional de epoca industrială.

fundamental. El este speranța co-pilului și amândoi știu asta. Esențial este modul în care învățătorul întâmpină această speranță și o împlinește.

Așadar, dacă, așa cum se des-prinde din cele discutate, învățăto-rul este agentul moral în contextul educației școlare, ce are el de făcut? Un singur lucru, și anume să-și cunoască rolul de mentor moral și să îl accepte. Să accepte faptul că, în ochii elevului, el nu este atât cel care știe, cât acela care **cunoaște**; el nu este atât cel care trăiește, cât acela care **ființează** (în cel mai pur sens filosofic, chiar dacă nu este conceptualizat ca atare). Într-ade-văr, în civilizația românească, spre deosebire de alte țări, nevoia de cultură, valorizarea adevărului și căutarea sursei spirituale determină faptul că, la o anumită etapă de vârstă a copilului, învățătorul este, pentru acesta, **alfa și omega** existenței sale. În acest context, mini-mum-ul cerut învățătorului este **credibilitatea**; maximum-ul este **autenticitatea**; mai întâi față de sine, apoi față de ceilalți. El trebuie să trăiască și să creadă în valorile pe care le cere elevilor săi; mai mult, el trebuie să fie acele valori. De bună seamă, între cele două extreme există o paletă largă de compor-tamente, credințe, determinate de însăși natura umană. Valoarea fun-damentală, însă, pe această scală umană, trebuie să fie numai una: **adevărul moral**.

Cele spuse până acum nu înseamnă nicidecum reducerea copilului la starea de pură receptiv. Dar, la această perioadă de vârstă, nu el hotărăște; nu el modifică și transformă. Mai degrabă, el se mo-difică, se transformă. El este agent moral, dar unul în formare; de unde și faptul că el este nu numai pre-ponderent receptiv, dar și vulne-rabil. Iar în acest context, răspun-derea totală, în situația școlară, revine învățătorului.

O ultimă remarcă: decizia căii morale, ori a celeilalte, opuse este un act strict individual. Nici un învățător, oricât de strălucit, nu poate face, din nici unul dintre elevii săi, un agent moral "pozitiv". Oricât de bun învățător ar fi, adultul nu poate trăi viața nici unei alte ființe decât pe a sa proprie. Așadar, rolul de principal agent moral nu îi conferă nici capacități demiurgice și nici dreptul unor comportamente despotice. În același timp, el este investit cu obligațiile unui ghid, ocrotind copiii în drumul lor prin hățșurile lui "trebuie" și ale contra-dicțiilor ce răsar din aplicarea socială a binelui și a răului.

Personal și empatic în compor-tament, echilibrat în raționa-mentul moral, stăpânind cu auto-ritate rolul de consilier, asu-mându-și conștient funcția de agent moral în contextul școlar, învăță-torului îi mai rămâne, deci, sarcina de a fi un **bun** agent moral.

Funcția morală a învățătorului

MAGDALENA DUMITRANA, Institutul de Științe ale Educației

Primul pas ce trebuie făcut este, desigur, lămurirea termenilor. Ne întrebăm, deci, ce este un agent moral? Cine este agentul moral? Agentul este cel care, direct sau indirect, influențează în mod voit o persoană într-o anumită direcție, pentru a induce o anume modifi-care, schimbare. Fiind vorba de un agent moral, se înțelege că mo-dificarea ce va avea loc are ca punct de referință comportamentul moral, sau, în anumite cazuri, principiile morale.

Următorul pas este generat de o nouă întrebare: este școala agent moral? Răspunsul este evident - **nu**. Școala este numai un mediu struc-turat pe anumite principii, direc-ționate a aduce modificări, dar ea nu este și nici nu are cum să fie, ca instituție, agent moral. Căutând, în continuare, o identificare a agen-tului moral în lumea școlii, ne oprim, inevitabil, la cele două personaje principale ce-și desfășoară rolurile în scenariul instruc-țional: **profesorul și elevul**.

Alegerea trebuie să se oprească la unul dintre ei. Aici ne izbim de o anumită confuzie, creată de slo-ganul - care nu mai este atât de nou, dar apare încă persistent și rezistent - acela că elevul nu este și nu trebuie să fie obiect al educației, ci **subiect** al ei. Această afirmație este o prejudecată generală în lumea educației - la noi, ca și în alte părți, de unde este, de altfel, importată. Fără a nega doza importantă de realitate conținută în tendința de activizare a elevului, trebuie pre-cizat că, deși ideea copilului-subiect al educației poate fi susținută în mod coerent la nivelul metodelor de predare/învățare, nu același lucru se poate afirma la nivel teoretic. În acest context, orice discuție cu un oarecare grad de detașare de concret va susține principiul **elevului-subiect al propriei educații**. În practică, însă, elevul rămâne același obiect supus, care, de la locul său din bancă, absoarbe, cu plăcere mai mare sau mai mică, fluxul de informații.

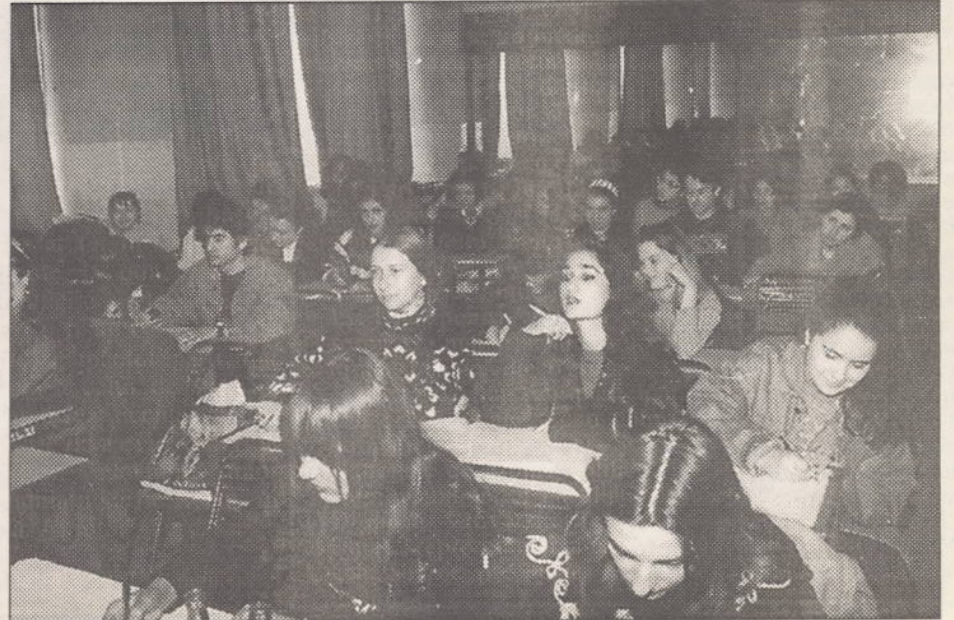
Referindu-ne la educația mo-

rală, ne punem întrebarea: cum poate fi elevul de școală primară, conducătorul propriei sale evoluții morale? La această vârstă, conform cercetărilor piagetiene, copilul se mișcă de la stadiul heteronomiei la cel al **realismului moral**. Aceasta înseamnă că el trece din etapa în care forța consemnelor este legată de prezența materială a celui care le-a dat în fața în care acest con-semn acționează în afara contextului concret de relații; de asemenea, în stadiul realismului moral, actul este evaluat în funcție de gradul său de conformitate materială cu legea și nu în funcție de intențiile celui care a încălcat-o. Aș adăuga, totuși, că, și în etapa realismului moral, compor-tamentul copilului este strâns legat de persoana care emite norma, consemnul. La această vârstă, lucrul important nu este atât valoarea morală în sine, cât persoana care o întrușipează; criteriul esențial este nevoia afectivă de aprobare din partea adultului. Copilul calcă "legea", de multe ori, nu dintr-o înclinație "rea", ci datorită raportării sale negative la persoana care reprezintă această lege. Același normă este acceptată sau respinsă în funcție de faptul dacă persoana ce o impune este acceptată sau respinsă de copil.

Așadar, criteriile sale de rațio-nament moral cuprind, calitativ, o doză însemnată de subiectivism, de empatie. Aceasta nu înseamnă că i se neagă copilului capacitatea de a judeca corect norma morală; el o face în numeroase cazuri. Și este de asemenea sigur că, în majoritatea lor, copiii au instinctul sigur a ceea ce este drept sau nedrept. Așa cum remarca Jean Piaget, sentimentul dreptății capătă pe la 7-8 ani o forță mai mare decât supunerea, devenind normă centrală.

Acest sentiment justițiar, în situația școlară, se exercită, evident, cu precădere, asupra personajului principal-învățătorul. Deoarece el este cel care, și asta o știu atât elevul, cât și profesorul însuși, diri-jează procesul educațional. Astfel, persoana învățătorului joacă un rol

Ore de curs la Universitatea „Spiru Haret”

PUNCTE DE VEDERE

La ordinea zilei: NATO

O ALIANȚĂ FĂRĂ INAMIC

Prof.dr. CONSTANTIN VLAD

După cum se știe, Alianța Nord-Atlantică a luat decizia de a se lărgi spre Est prin primirea ca membri a unor țări est și central europene, la solicitarea acestora. Recent, Xavier Solana, secretarul general al NATO, a declarat în mod repetat că decizia respectivă este ireversibilă. Pe de altă parte, Rusia se opune extinderii NATO spre Est, văzând în aceasta o amenințare la adresa intereselor sale. Astfel, pentru prima dată după încetarea bipolarismului, în chiar inima Europei apare o confruntare majoră în problemele securității, un adevărat sindrom Est-Vest, cu șanse de a marca semnificativ și durabil evoluția continentului nostru în ansamblu.

În ceea ce o privește, România parcurge deja un proces de integrare în Uniunea Europeană și folosește activ posibilitățile de cooperare oferite de structurile de securitate euroatlantice - Organizația Tratatului Nord-Atlantic și Uniunea Europeană Occidentale -, anunțându-și oficial dorința de a dobândi calitatea de membru al acestor organizații. Integrarea României în Uniunea Europeană exprimă adevărată dorință de a se integra în sistemul de valori ale lumii democratice și e în deplină consonanță cu angajarea sa hotărâtă pe calea reformelor, a tranziției spre economia socială de piață, a pluralismului politic și statului de drept. În același timp, orientarea României spre structurile euroatlantice este susținută de marea majoritate a forțelor politice cu pondere în viața țării, care o consideră drept o opțiune viabilă pentru problemele securității naționale în noul cadru geopolitic continental și mondial și în condiții când toate celelalte țări din centrul Europei au făcut aceeași alegere în domeniul politicii externe, de securitate și de apărare.

Totuși, deși aceste opinii fundamentale în domeniul relațiilor internaționale ale țării angajează pe termen lung destinele poporului român, ele au fost, după părerea mea, puțin dezvoltate până în prezent, iar motivațiile și, mai ales, consecințele lor sunt insuficient conștientizate la nivelul societății românești în ansamblu. De aceea, consider că adoptarea unei linii de integrare a României în NATO - ca și în celelalte structuri europene și euroatlantice - reclamă adâncirea, în continuare, a analizei atât a evoluției pe care o cunosc structurile menționate, cât și a problemelor fundamentale ale politicii externe a României. Iar o astfel de analiză presupune implicarea activă a comunității științifice, a specialiștilor din cercetare, învățământ, mass-media, alături, desigur, de cei angajați în practica relațiilor externe, în examinarea realităților internaționale și a modului cum România își poate promova interesele naționale, inclusiv de securitate, în contextul acestor realități. Suietele articole care o încep prin prezentele însemnări doresc să stimuleze tocmai o astfel de implicare. Ea încearcă să reliefeze semnificațiile dezvoltărilor pe care le cunoaște Alianța Nord-Atlantică în ultimii ani și să expună unele puncte de vedere privind politica României de integrare în această Alianță.

O observație istorico-politică arată că, foarte adeseori, pacea care urmează războaielor poartă în sine germele ai unor viitoare neînțelegeri, tensiuni, inclusiv ai unor noi conflicte. Și aceasta nu doar datorită lipsei de clarviziune și de înțelepciune a celor care o asistă la naștere - deși astfel de slăbiciuni omenenști de multe ori nu-i iartă pe principalii actori ai scenei internaționale în atari împrejurări - ci, mai ales, pentru că interesele ce patronază instaurarea păcii sunt de așa natură sau sunt astfel înțelese încât duc, în anumite raporturi și configurații de forțe, la unele soluții care, în timp, se dovedesc seminte de contradicții și conflicte. Așa au stat lucrurile în

numeroase cazuri cu pacea care a urmat conflictelor armate; o astfel de susținere este, însă, după părerea mea, valabilă și pentru pacea care urmează încheierii a ceea ce a rămas în istorie și în terminologie ca "război rece". Într-adevăr, din păcate, și în construcția păcii post-"război rece" se aruncă, în prezent, germele ai unor surse de tensiuni și chiar conflicte. Iar între acești germeni se află, după cum voi încerca să susțin în cele ce urmează, și unele din direcțiile în care evoluează Organizația Tratatului Nord-Atlantic, între acestea fiind și decizia Alianței de a se extinde spre Est.

Să ne amintim: NATO a fost creat prin Tratatul de la Washington (1949), după debutul "războiului rece", în urma scindării Europei - și a lumii - în blocuri opuse, când a reieșit cu limpezime că foștii aliați din timpul celui de-al doilea război mondial deveneau tot mai fățiși inamici de neîmpăcat, că între Est și Vest se declanșase o confruntare totală, în condițiile unei curse a înarmărilor, inclusiv atomice, a cărei miză era însăși supraviețuirea civilizației umane, chiar a vieții pe pământ; și este de menționat că, în ceea ce o privește, URSS, devenită superputere în urma războiului, atrăgea în această confruntare și țările centrale și est-europene, chiar înainte de constituirea Organizației Tratatului de la Varșovia (creată în 1955), după cum reiese din documente recent devenite publice. Organizația Tratatului Nord-Atlantic s-a constituit tocmai ca răspuns la sfidarea pe care o aduce, în fața Occidentului și a valorilor sale, această confruntare. De aceea, ea a apărut ca o alianță politico-militară menită, în fapt, să asigure apărarea comună a statelor membre; în acest sens, art.5 din Tratatul de la Washington stipulează că o agresiune armată împotriva oricăruia dintre aceste state este considerată o agresiune contra tuturor, alianța urmând să acționeze prin toate mijloacele, inclusiv cele militare, împotriva agresorului.

Acest mediu internațional puternic ostil pentru Occident a încetat să existe în ultima parte a anilor '80 și în primii ani ai deceniului actual, la capătul unui proces care a dus la dispariția URSS și a Tratatului de la Varșovia, la depășirea bipolarismului, a confruntării Est-Vest și a "războiului rece". În aceste noi condiții, NATO, cea mai mare și mai puternică grupare politico-militară cunoscută în istorie, a devenit "alianță fără inamic". Într-adevăr, reuniunea la nivel înalt a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE) de la Paris (1990) consemna în mod solemn realitatea esențial schimbată de pe continent: "Era de confruntare și divizare a Europei a luat sfârșit, proclama Carta de la Paris, semnată de șefii de stat sau de guverne ai tuturor statelor participante. Noi declarăm că relațiile noastre se vor întemeia de acum înainte pe respect și cooperare." Conducătorii statelor membre ale NATO și ale Tratatului de la Varșovia - în ceea ce s-a numit atunci **Declarația celor 22 state** - afirmă solemn că, în noua eră a relațiilor europene care începe, ei nu mai sunt adversari, că vor dezvolta noi relații de parteneriat și își vor întinde unul altuia mâna prieteniei.

Desigur, acest mediu internațional radical schimbat nu era lipsit - după cum avea să se vadă în curând - de incertitudini, surse de tensiuni generatoare de instabilitate, de pericole pentru pace și securitate. În fond, încetarea bipolarismului a pus capăt unei anumite ordini mondiale și a creat condiții pentru constituirea alteia, noi, ceea ce presupune o uriașă reorganizare a forțelor și centrelor de putere, atât pe plan continental, cât și la scară planetară. În procesul acestei reorganizări, analize pertinente detectează competiții reînnoite pentru zone de interes și sfere de influență, noi alinieri în promovarea politicii de putere, chiar de mare putere. Pe acest fundal, conflicte regionale mocnind s-au reactivat, au fost stimulate, adesea, într-un mod artificial, tensiuni etnice, generând valuri de ceea ce unii autori numesc naționalism etnic, violent, distructiv, un naționalism care urmărește să transfere pragul dreptului la autodeterminare de la națiune la minorități naționale, generând mișcări separatiste cu un mare potențial destabilizator. Alături de procese de

emancipare națională justificate istoriceste - cum au fost cele care, în final, au dus la dispariția URSS - au căpătat câmp de manifestare forțe care urmăreau și urmăresc revizuirea în Europa Centrală și de Est a unor realități politico-statale apărute prin sistemul de tratate de la Versailles, reînnoit în bună măsură prin înțelegerile de pace încheiate după cel de-al doilea război mondial, dând astfel expresie unor tendințe spre fărâmițare și dezintegrare, într-un flagrant contrast cu orientarea fundamentală spre integrare, prevalentă în Europa; toate acestea în condițiile unui vacuum de securitate în Europa Centrală și de Sud-est, în sensul că țările din această parte a continentului, în trecut membre ale Tratatului de la Varșovia, precum și unele foste republici sovietice: Țările Baltice, Republica Moldova ș.a. nu dispun de aranjamente care să le ofere garanții de securitate.

Tabloul general al reorganizării raporturilor de putere în Europa și în lume după depășirea "războiului rece" este, în astfel de condiții, plin de incertitudini, de evoluții contradictorii, de noi șanse, dar și de noi provocări la adresa stabilității, păcii și securității. Stau măturte disensiunile regionale, tensiunile interetnice - cu implicații directe, într-o serie de cazuri, pentru raporturile interstatale - conflictele armate declanșate în spațiul fostei URSS și, mai ales, cele care au însoțit destrămarea fostei Iugoslavii. Și, desigur, astfel de sfidări pun la încercare, de exemplu, în Europa, nu numai Organizația Națiunilor Unite, ci și structurile de cooperare, ca și cele de securitate existente pe continent, inclusiv, și nu în ultimul rând, Alianța Nord-Atlantică.

Și totuși, ceva esențial s-a schimbat în Europa după încetarea "războiului

rece"; privind lucrurile din perspectiva NATO, care interesează aici, acest ceva esențial schimbat înseamnă dispariția pericolului unui atac masiv împotriva spațiului NATO din partea URSS și Tratatului de la Varșovia. Evoluțiile de ansamblu de pe continent, creșterea influenței și forței de atracție a structurilor europene - Uniunea Europeană, Consiliul European, Uniunea Europeană Occidentale - și euroatlantice - NATO, angajarea țărilor din Europa Centrală și a celor constituite după destrămarea fostei URSS pe calea democrației și a economiei de piață, sensul dialogului purtat și al angajamentelor politice asumate de către statele participante la procesul CSCE (devenită OSCE în 1994) și, mai ales, acordurile militare, atât cele încheiate între SUA și URSS, apoi între SUA și Federația Rusă, cât și cele privind armamentele și forțele armate ale țărilor europene indică faptul fundamental că realitățile geopolitice și pericolele militare care au generat constituirea și au determinat caracteristicile Organizației Tratatului Nord-Atlantic și-au încetat existența. Nu discut aici de ce, în aceste noi condiții, fundamental schimbate, NATO s-a menținut și se menține, aspect care ar depăși cadrul studiului de față. Mă rezum să constat că NATO, constituit într-o anumită lume, continuă să existe într-o lume diferită și să menționez că tocmai de aici provine ceea ce se definește - cred, cu un termen care merită a fi în continuare examinat - o criză de identitate în care alianța ar fi intrat o dată cu dispariția adversarului său: URSS, Tratatul de la Varșovia.

Și totuși, ceva esențial s-a schimbat în Europa după încetarea "războiului

ROMÂNIA, INTEGRAREA EURO-ATLANTICĂ ȘI RUSIA

Dr. MARIN NEDELEA

După tranziția politică din decembrie 1989, urmată de autodesfășurarea Tratatului de la Varșovia și a C.A.E.R., România, ca și celelalte foste țări socialiste situate între Rusia și blocul vest-european, s-a orientat către Comunitatea Economică Europeană (Uniunea Europeană de azi) și Tratatul Atlanticului de Nord (N.A.T.O.).

În condițiile de confuzie și haos ce domneau atunci, o asemenea orientare părea singura rațională. Din punctul de vedere al celor aflați la guvern, orientarea euroatlantică era menită să pună capăt izolării economice a țării față de polul mai dezvoltat al lumii, deținător preponderent de tehnologii avansate, cu deosebire în planul componentelor electronice, să consolideze independența față de Rusia, realizată în principal înainte de 1989, și să ofere un minim de garanții internaționale în vidul de securitate ce se crease în zona noastră geopolitică. Ea răspundea, totodată, intereselor partidelor de dreapta și centru-dreapta, în curs de organizare, de a lega țara de sistemul capitalist mondial, în care vedea pârghia și garanția introducerii economiei de piață capitaliste în România și izolării ei definitive de o Rusie încă sovietică și socialistă.

Au trecut de atunci șase ani. Unele lucruri s-au limpezit, altele nu. România a devenit membră a Consiliului European, membră asociată a Uniunii Europene, participă activ la parteneriatul pentru pace cu N.A.T.O., un fel de purgatoriu ori sală de așteptare pentru țările est-europene care bat cu nerăbdare la porțile acestei organizații politico-militare. În același timp, radicalizarea pretențiilor U.D.M.R., nu fără convingerea că forțe din afară, a creat un pericol real de destabilizare internă și importante obstacole în calea primirii țării în U.E și NATO. A reapărut la suprafață contenciosul român-rus în problema Basarabiei și a Bucovinei de Nord, manifestat îndeosebi sub forma încercărilor pro-ruse de a destabiliza Republica Moldova și a o ține prizonieră a forțelor imperiale de la Moscova. Forțe care se opun, totodată, intențiilor de extindere a N.A.T.O. către Est.

În noile condiții, poziția oficială a României, sprijinită în fond de opoziție, se rezumă la următoarele:

1) Considerarea primirii în U.E. și în N.A.T.O. drept interes național prioritar și continuarea pe toate căile și cu orice preț a politicii de integrare în organizațiile economice și militare euroatlantice.

2) Concentrarea atenției în principal

asupra dezvoltării relațiilor cu S.U.A. și câștigării bunăvoinței acestora, considerată hotărâtoare pentru realizarea obiectivelor euroatlantice ale României.

3) Încercarea de a determina o atitudine nediscriminatorie a U.E. și N.A.T.O. față de țările din Europa Centrală și Răsăriteană și care să nu ia în considerare avertismentele Rusiei în problema extinderii N.A.T.O.

4) Încheierea unor acorduri cu Ungaria care să pună capăt diferendelor dintre cele două țări și să permită primirea lor concomitentă în N.A.T.O. Fără a pune la îndoială bunele intenții ale acestei politici, nu putem să nu relevăm că ea subapreciază, după părerea noastră, semnificația unor date ale problemei, supraevaluând posibilitățile de realizare a propriilor dorințe.

1) Este un fapt că, pe măsură ce fostele țări socialiste centrale și est-europene s-au rupt clar de socialism și de Rusia, dorința Occidentului de a le ajuta, inclusiv prin primirea în propriile organizații, a scăzut continuu. În prezent, ceea ce primează în atitudinea acestuia față de țările respective este dorința prudentă de a nu se pripri, de a le ține, cel puțin pentru un timp, în afara N.A.T.O. și a U.E.

2) Provizorulatul și nesiguranta, insuficiența mijloacelor proprii pentru refacerea și modernizarea economiei silesc țările menționate să accepte un tratament umilitor și inechitabil, amestecul vădit în treburile lor interne al cohorțelor de controlori, monitori și specialiști vest-europeni și americani, modificarea legislației și a structurilor economico-sociale, în perspectiva incertă a unei integrări supra-naționale, acapararea de poziții cheie în economia lor de către capitalul extern cu investiții minore ori lichidarea prin falimentare a industriilor a căror concurență jenează anumite companii occidentale.

3) Considerentele geostrategice globale și logica echilibrului de interese ale marilor puteri fac ca S.U.A. și principalele puteri vest-europene să fie infinit mai interesate într-o înțelegere și conlucrare cu Rusia, inclusiv prin menajarea reacțiilor imperiale ale acesteia, decât cu țările mici și mijlocii care "umplu" spațiul dintre ea și Germania. Așa se explică, fără doar și poate, blocarea de fapt a problemei primirii acestora din urmă în N.A.T.O. ca urmare a protestelor Rusiei.

4) Leșirea din actuala situație va fi, mai degrabă, una de compromis. S.U.A., Germania și alte puteri occidentale vor ajunge, tacit sau explicit, la înțelegere cu

Rusia, în sensul ca Cehia, Ungaria și Polonia să fie incluse în N.A.T.O., iar România și restul spațiului sud-est european să rămână cu un statut incert.

Indiciile unui asemenea târg se întrevăd deja în declarațiile cu privire la abordarea diferențiată a țărilor candidate, într-o ordine dictată de îndeplinirea anumitor condiții.

5) România și celelalte țări est și central-europene vor rămâne în continuare un "pământ al nimănui" (în sensul dominației marilor puteri), în care se vor confrunta și pe mai departe interesele diverselor puteri din tabăra occidentală și ale Rusiei (poate chiar în proporția propusă la vremea respectivă de Churchill), ceea ce va determina o polarizare a forțelor interne și întreținerea artificială a unor lupte politice ascuțite, cu consecințe destabilizatoare asupra economiei și vieții de stat. Șovinismul maghiar nu va întârzia să profite de prezența Ungariei în N.A.T.O. pentru a agita contra României.

În această perspectivă mai mult decât probabilă, politica externă a României are nevoie imperioasă, credem, de anumite corective esențiale, pe care le-am putea rezuma la următoarele:

1) Fără a renunța, în principiu, la obiectivul integrării euroatlantice, ea ar trebui să-l situeze pe locul ce i se cuvine în ansamblul politicii externe a țării, care nu poate fi redusă în mod unilateral la o singură orientare fără riscul de a sacrifica, așa cum s-a mai întâmplat, independența și suveranitatea națională. În această variantă, tratativele cu organismele respective s-ar reechilibra, devenind mai echitabile, iar condițiile dezavantajoase pentru interesul național ar putea fi refuzate fără dramatizări inutile. Eventualitatea neadmiterii în U.E. sau N.A.T.O. ori a amânării ei sine die nu ar mai fi o sperietoare, ci va fi privită cu calm, deoarece s-au pregătit condițiile pentru suplinirea lor prin alte aranjamente zonale.

2) Urmând exemplul occidentalilor și determinată de propriile ei interese, România va trebui să trateze ea însăși cu Rusia, pentru a soluționa diferențele istorice și a pune baze solide, echitabile, unei conlucrări economice stabile, multilaterale și reciproc avantajoase.

Ar fi și illogic ca, din moment ce tratăm cu Ungaria, țară mult mai mică, o reconciliere istorică, să nu tratăm o problemă similară cu o mare putere vecină de talia Rusiei. Este cazul să trecem, în sfârșit, peste idiosincraziile paralizante ale acestora care, în ura lor oarbă față de comunism, vor să interzică României a avea relații prietenești cu această țară, subordonând și sacrificând interesul național peren unor pretenții ridicole și condamnabile.

În fond, ce urmărim noi în Vest? O cooperare economică liberă și avantajoasă și un plus de securitate militar-politică. Ar fi absurd ca în Est să boicotăm singuri atingerea acestui obiectiv, să opunem nejustificat între ele cele două relații, cu atât mai mult, cu cât nici Vestul nu exclude, ci caută apropierea cu Rusia.

3) În prezent, și cu atât mai mult în viitor, România are acută nevoie de materii prime, îndeosebi energetice, tehnologii performante și piețe de desfacere. Aceasta presupune relații strânse atât cu Vestul, cât și cu Estul. A fost o imensă greșală distrugerea legăturilor economice cu fosta zonă a C.A.E.R. și, evident, ar fi o dovadă de înțelepciune politică eforturile de a recupera cât mai mult din aceste piețe pentru industria noastră.

S-ar putea chiar lua în considerare, în acest scop, o formă oarecare de cooperare cu organismele economice ale zonei C.S.I., dacă aceasta ar aduce un plus de contribuție la asigurarea unor perspective stabile și mai avantajoase în comerțul cu statele din această zonă, pe care multe țări occidentale le au în vedere deja. Aceasta, fără a mai vorbi de faptul că am contribui astfel și la întărirea poziției Republicii Moldova ca stat independent și unitar și la lărgirea relațiilor cu ea, fără ca aceasta să stărnească reacțiile revanșarde pe care le-am văzut recent din partea forțelor nostalgice ale imperialismului velleic-rus.

4) În fine, România ar putea avea în vedere o zonă de integrare economică în Balcani, beneficiu pentru statele participante, care să le ajute să facă față eventualei lor țineri într-o carantină îndelungată de către organismele economice vest-europene și să-și ridice treptat nivelul de dezvoltare. Toate acestea, repet, pentru a preîntâmpina o izolare a României, atât sub raport economic, cât și politic, nu printr-o renunțare la deschiderea spre universalitate, improprie țărilor noastre și care, atunci când i-a fost impusă, i-a adus daune incomensurabile, ci prin respectarea perpetuă și riguroasă, de acum încolo, a acestui principiu capital.

MIHAI EMINESCU

Și la sunetele vechi legende despre suferințele, moartea și învierea blândului nazarinean, inimile a milioane de oameni se bucură, ca și când ieri proconsulul Pilat din Pont și-ar fi spălat mâinile și-ar fi rostit acea mare, vecinică îndoaială a omenirii: "Ce este adevărul?"

Ce este adevărul?

De două mii de ani aproape ni se predică să ne iubim, și noi ne sfâșiem. De mai multe mii de ani Budha-Çakya-Muni visează împăcarea omenirii, liniștea inimii și a minții, îndurarea și nepizmuirea, și cu toate acestea de tot atâtea mii de ani, de la începutul lumii, războaiele presură pământul cu sânge și cu cenușă. În locurile pe unde au înflorit odinioară cetăți frumoase pasc pe risipe turmele, și ceea ce necesitatea au ridicat, ura au dărâmat; ba, chiar în numele celui care propovăduia iubire, s-a ridicat în nenumărate rânduri

Paștele

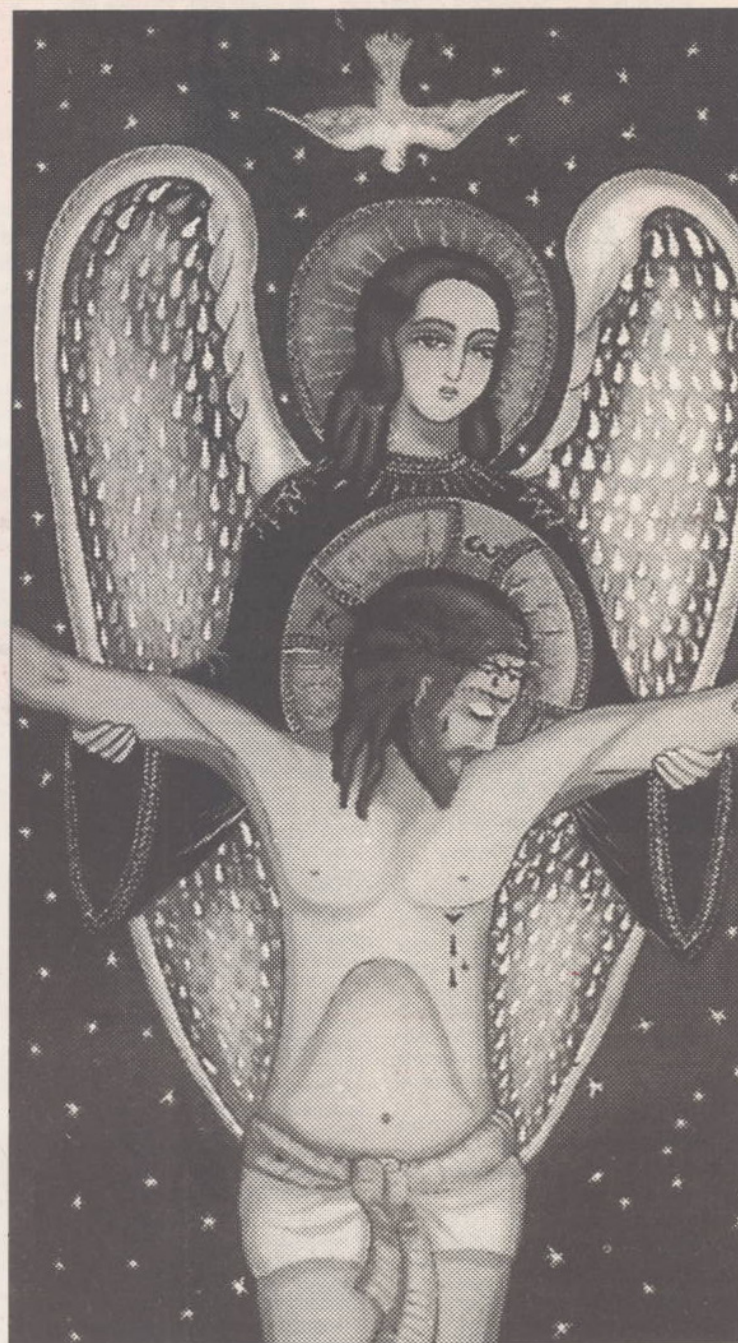
sabia și chiar astăzi aceeași cruce, același simbol de mântuire e în ajunul de a încurca (ca pretext, nu negăm) Europa într-un război al cărui sfârșit nici un muritor nu-l poate prevedea.

Ba credem c-a înviat în inimile sincere cari s-au jertfit pentru învățătura lui, credem c-a înviat pentru cei drepi și buni, al căror număr mic este; dar pentru acea neagră mulțime cu pretexte mari și scopuri mici, cu cuvânt dulce pe gură și cu ura în inimă, cu fața zâmbind și cu sufletul înrăutățit, el n-a înviat niciodată, cu toate că și ei se închină la același Dumnezeu. Tiranul ce mână la moarte sute de mii fără de nici un scrupul, demagogul ce prin vorbe măsluite trezește patimile cele mai negre și mai urăcioase ale mulțimii

sunt adesea mai credincioși vechei legende religioase decât Faust; poate că, după orice crimă comită, s-aruncă înaintea icoanei și șoptesc cuvintele lui Calist, cerșind iertare de la lesne iertătorul Dumnezeu. Dar cu aceștia chemați, cari sunt mulți, nesfârșit de mulți, nu sporește comunitatea creștină; puțini sunt cei aleși și puțini au fost de-apururi.

Dar rămâne datina și înțelesul ei sfânt, așa cum e de mult; și de nu va sosi niciodată acea zi din care să se-nceapă veacul de aur al adevărului și al iubirii de oameni, totuși e bine să se creadă în sosirea ei, pentru ca să se bucure cei buni în "Ziua învierii", când ne luminăm prin sărbătoare și ne primim unul pe altul și zicem frați celor ce ne urăsc pe noi și iertăm pe toți pentru înviere, strigând cu toții:

"Christos au înviat!"
(16 aprilie 1878)

unii pe alții și a-și veni unii altora în ajutor au nevoie de religie."

Acestor virtuți, pe care creștinismul oficial nu le-a cultivat de-a lungul istoriei sale decât rareori, dar le-a propus ca modele demne de urmat de către mulțimile de orice categorie socială, Mihai Eminescu le-a adăugat altele. "Arhitectura, muzica, sculptura și poezia au fost puse în serviciul Bisericii, pentru a da în această sferă curată, neatinsă de nici o suflare impură, un adăpost sufletului omenesc, atât de bântuit sau de patimit sau de golul lui propriu de urât. Aruncat din nevoie în urât, din urât în nevoie, stări immanente naturii noastre și cari nu se pot înlătura prin mâna de creier de care dispunem, arta bisericăscă - scria Mihai Eminescu - care a cultivat în pictură frumosul în culmea perfecțiunii, muzica și arhitectura în genul sublim, a înălțat prin mijloace lesne de înțeles pentru toți sufletul omenesc în decurs de sute de ani, peste nivelul vieții de rând și nevoilor zilnice."

Biserica (romano-catolică), devenită în timpul Evului Mediu **ecclesia docens**, în frunte cu șeful ei suprem - papa, caracterizat de canoniștii medievali ca "**Rector Dei**" sau "**Papa Deus**", a cultivat artele, care s-au dezvoltat în umbra ei, dar prin mijlocirea unităților ei de cult și-a urmărit scopurile ei proprii.

"Despre învățământ câtă să notăm asemenea că atât cel popular cât și cel înalt sunt creațiuni ale acestei biserici. Cum că prin învățământ biserica a urmărit și scopurile ei proprii e nu numai adevărat, dar și foarte natural. Nici n-am înțelege - zicea Mihai

Eminescu într-un articol tipărit la 14 martie 1880, în "**Timpul**" - ca o instituție să înființeze anume școli contra sa. Aceasta însă n-a împiedecat ca spiritul pe care ea l-a crescut, să se îndrepteze în contă-i și s-o renege (...). Lupta e însă departe de a fi mântuită și învingătorul momentan nu este totdeauna cel definitiv. Religia are în favorul ei forma gata și pozitivă, pe când curentul opus n-are nimic gata, nimic format încă. Încercările de speculație metafizică, cari culminează în ipoteze și sunt tot atât de deosebite ca și scriitorii lor, sunt departe de a constitui convingeri pozitive pentru milioane de oameni. Prin lupte ca cea de astăzi, prin mai grele încă, a trecut deja biserica: ea a avut însă inteligența de a-și muta punctul de gravitație cam tot în țările, cari aveau mai mare nevoie de ea, încât totdeauna a aflat puteri nouă și proaspete, pentru a le opune negațiunii pure, pe care a întâmpinat-o de atâtea ori în cale."

Trecutul creștinismului ortodox pe teritoriile românești și evoluția Bisericii Ortodoxe Române dovedesc că istoria poporului român s-a identificat - în liniile mari ale dezvoltării sociale și morale - cu interesele naționale ale acestui neam, care, în ciuda răutăților prin care a trecut în vijeliile istoriei, a văzut în Biserica Ortodoxă "**Maica spirituală a noastră**", cum o socotea Mihai Eminescu, cuvinte rostite de unii oameni politici din România, în diferite prilejuri, dar neamintindu-le paternitatea.

MIHAI EMINESCU ȘI CREȘTINISMUL

ION MIHAIL POPESCU

"Creștinism! religie a săracilor și a nenorociților, a femeilor pierdute (fiindcă atâtea ademeniri le înconjură din partea celor bogăți), tu ești floarea răsărită din sărăcimea imperiului roman, răsărită din sclavii ce existau spre batjocura stăpânilor, din oamenii fără drept, din oamenii cari siliți erau să-și năimească brațele cu orice preț spre a nu muri de foame." (Mihai Eminescu)

Metafora cu care gânditorul fără de pereche al culturii românești a caracterizat creștinismul ca floarea răsărită din sărăcimea Imperiului roman se referă la creștinismul primitiv și simbolizează începuturile creștinismului ca mare mișcare socială, iar "floarea", ca simbol al creației, deschide omului ochii minții, ochii inimii și ochii imaginației, trezindu-i "nădejdea de răsplată".

După anul 325, când a avut loc primul conciliu ecumenic al creștinismului, la care au luat parte 318 episcopi, și când creștinismul a devenit singura religie de stat din Imperiul roman, prelații s-au adaptat claselor de sus ale societății și, în pofta lor de putere și de înăvuiere, au transformat creștinismul într-o mare organizație socială. Din aceste motive, socotea, probabil, Mihai Eminescu că "istoria creștinismului este istoria falsificării sale de către organele ce-l reprezentau". "Influențele germanice - consideră el - l-au prefăcut într-o religie de castă asemenea celei a egiptenilor și a inzilor, într-o osificare a unei stări sociale contradictorii esenței creștinismului. Mai liberal, cu toate acestea cu mult modificat de către instituțiile romane, a fost ritul oriental. Greșala (și poate interesul material al preoților) creștinismului a fost silița de a creștina pe cei bogăți și mari. Fiind religia creștină așa cum era, trebuia pentru a fi primită de clasele superioare, ca să facă **concesiuni**. Prin asta ea încetează de a fi creștină. De aici se începe falsificarea ei și prefacerea într-o religie care ca toate cele orientale n-a fost decât înrădăcinarea subiectivă a unei stări sociale date și credința cum că Dumnezeu a lăsat teleologic ca toată împărțirea lucrurilor și a oamenilor să fie așa cum este (**göttliche Ordnung**)."

E dovedit că Evul Mediu creștin (cu deosebire cel apusean până la Renaștere și Reformă), cu numeroasele sale erezii, în care căpeteniile erau excomunicate sau pedepsite

sever, cruciadele, care în numele papilor aliați cu Marea Biserică și cu preaputernicii regi sau împărați, au ucis zeci de mii de oameni nevinovați, luptele pentru supremație între papalitate și puterea de stat în epoca medievală, Inchiziția - primul tribunal ecleziastic fără de egal în istoria omenirii și prima poliție secretă de tip totalitar - cu rugurile ei aprinse în locuri publice, ca să trezească teamă tuturor ereticilor și celor bănușiți de erezie sau celor care ar putea deveni "eretici" și, mai cu seamă, strașnica "vânătoare de vrăjitoare", organizată în numele lui Dumnezeu și spre mai marea glorie a Bisericii romano-catolice, - toate acestea i-au stărnit lui Mihai Eminescu reacții de respingere. "Biserica - susținea el - condamnă pe Giordano Bruno și pe Darwin pentru că ei descopăr secretele coteriei. Biserica știe de mult ceea ce acești învățați descopăr. Dar Biserica ține oamenii în cercurile adevărilor fenomenologice."

Astfel, Biserica (romano-catolică), devenind o slujnică nelipsită de autoritate a claselor dominante ale societății (apusene), a transformat statul și societatea în slujnice ale ei, făcând din aristocrația de naștere un titlu de noblețe și din aristocrația de muncă și de merit o rudă săracă demnă de orice dispreț.

Nu trebuie să se rețină că Mihai Eminescu ar fi tăgăduit, în întregime, meritele istorice ale unor ramuri ale creștinismului și, cu deosebire, ale unor biserici creștine. Vestite sunt, în privința aceasta, patimile și învierea lui Iisus Hristos, pe care el le consideră modele exemplare de influență morală a membrilor societății, și dezvoltarea artelor și învățământului prin mijlocirea bisericilor. "Tristă și mângâietoare legendă! - scria Eminescu. Iată două mii de ani aproape de când ea a ridicat popoare din întunec, le-a constituit pe principiul iubirii aproapelui, două mii de ani de când biografia Fiului lui Dumnezeu e

cartea după care se crește omenirea. Învățăturile lui Budha, viața lui Socrate și principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului Lao-Tzi, deși asemănătoare cu principiile creștinismului, n-au avut atâta influență, n-au ridicat pe om ca Evanghelia, această simplă și populară biografie a blândului Nazarinean, a cărui inimă a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale și fizice, și nu pentru el, pentru binele și mântuirea altora. Și un stoic ar fi suferit chinurile lui Christos, dar le-ar fi suferit cu mândrie și dispreț de semenii lui; și Socrate a băut paharul de venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuții civice a Antichității. Nu nepăsare, nu dispreț; suferința și amărăciunea întreagă a morții au pătruns inima mielului simțitor și în momentele supreme au încolțit iubirea în inima lui și și-au încheiat viața pământească cerând de la Tatăl-său din ceruri iertarea prigonitorilor. Astfel a se sacrifica pe sine pentru semenii săi, nu din mândrie, nu din sentiment de datorie civică, ci din iubire, a rămas de atunci cea mai înaltă formă a existenței umane, acel sâmbure de adevăr care dizolvă adâncă dizarmonie și asprimea luptei pentru existență ce bântuie natura întreagă."

Creștinismul - prima religie universală, care a împărțit istoria în două ere (una care se termină cu IISUS HRISTOS, alta care începe cu EL), a dat lumii omului un model exemplar de perfecțiune morală, după care fiecare poate să-și modeleze - **mutatis mutandis** - caracterele, temperamentele, aptitudinile, atitudinile, sensibilitățile și comportamentele sociale și morale în orizonturile în care îi este dat să-și trăiască traiul. "Dacă vorbim de această împrejurare e pentru a arăta că nu în cultura excesivă a minții consistă misiunea școalelor - excepție făcând de cele înalte -, ci în creșterea caracterului. De acolo rezultă importanța biografiei lui Christos pentru inimile unei omeniri vecinic renăscând. Pentru a se îmbogăți, pentru a-și îmbunătăți starea materială, pentru a-și ușura lupta pentru existență, dând mii de ajutoare muncii brațului, oamenii au nevoie de mii de cunoștințe exacte. Pentru a fi buni, pentru a se respecta

Numărul următor al revistei noastre va apărea luni, 29 aprilie 1996.

REVISTA
OPINIA
națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP

Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect.1, București - România.